

CAE-vrij opfokken kan ook met geitenbiest

Wilma Wolters

De afgelopen jaren zijn verschillende CAE-besmettingen ontdekt. Dat lijkt niet samen te gaan met de groeiende belangstelling voor het verstrekken van geitenbiest uit de eigen stal aan de lammeren. Toch kan dat prima, zo ontdekte een vierkoppig projectteam.

Foto: Famille Van Logtestijn

Lammeren vinden geitenbiest vaak lekkerder dan kunstbiest.

Testen op CAE

In de vervolgsessie kwamen de vier tot de conclusie dat van alle dierziekten die via de biest overgedragen kunnen worden, CAE de engste is. Ook al omdat pasteuriseren het CAE-virus niet doodt. “Van paratuberculose weten we ondertussen dat bij geiten, in tegenstelling tot koeien, biest geen risico is voor het oplopen van een besmetting”, aldus Delhaes. “Besmetting via de mest is wél een groot risico voor paratbc (en een aantal andere ziekten) en het is dus erg belangrijk de biest schoon op te vangen.”

Dus stak het projectteam verder in op CAE. Schielen voert vele testprogramma's uit ter bestrijding van (rundvee)ziekten en wist dat biest te testen is op de aanwezigheid van CAE. Vervolgens werkten de vier initiatiefnemers een protocol uit dat het verstrekken van CAE-vrije geitenbiest zo praktisch en betrouwbaar mogelijk maakt. Delhaes: “Zie dit protocol als de kapstok. De precieze uitvoering zal voor elk bedrijf verschillend zijn en is dus maatwerk.”

Biestbank aanleggen

Stap 1 in het protocol is een tankmelkonderzoek. Boerenkamp legt uit: “Bij een laag percentage CAE-besmetting in je koppel, tot ongeveer 5 procent, kan de biest in stap 3

Tijdens de opfriscursus die Anne-Riet Boerenkamp van InsoGoat en Lonneke Delhaes van Capralon afgelopen najaar voor de periferie gaven, werden de deelnemers uitgedaagd kennis te delen en na te denken over onder andere de opfok. Geitenspecialist bij Van Gorp Diervoeders Dirk-Jan Vonk en diagnostiekspecialist bij BeterVee Wim Schielen werden zó geïnspireerd dat deze vier experts samen een vervolgsessie planden. Uitgangspunt daarbij was: er is niks beter dan geitenbiest; discussiepunt was: is er een manier waarop geitenbiest zonder de bekende grote gevaren is in te zetten? Ze ontdekten dat die manier er is, en stelden er een protocol voor op.

Kosten en baten

Kosten

Laboratorium (o.a.):

- tankmelk
- voorscreening op bloed
- biest

Organisatorische/materiaalkosten (o.a.):

- extra arbeid
- vriezer en emmers voor opslag biest
- transportkosten naar lab

Begeleiding

Bij een gemiddelde bedrijfsvoering zijn de kosten van het protocol ongeveer €3,- per lam hoger ten opzichte van gebruik van kunstbiest, rekent het projectteam voor. Dit gaat zich terugverdienen door de baten. De kosten zijn mede-afhankelijk van en dus te beïnvloeden door optimaal management rondom aflammeren.

Baten

Geen inkoop kunstbiest

Hogere weerstand, dus:

- minder uitval
- minder medicijngebruik
- betere groei
- meer werkplezier

Foto: Familie Van Logtestijn

voorscreening en de biesttest CAE krijgt, te groot is.” Om dit protocol te laten slagen, gelden enkele voorwaarden: schoon werken, biest hygiënisch winnen, direct koelen en binnen 48 uur laten testen. “Monsters die niet vers zijn, kunnen niet meer gebruikt worden voor de test”, ervoer Schielen.

Extra tijd is het waard

Geitenhouders Erik en Yvon van Logtestijn uit Ell testten het protocol uit. “Wij willen het beste voor de lammeren, en geitenbiest kan bepaalde diarree en gewrichtsontsteking voorkomen. We zagen deze werkwijze als een kans.” Het nemen van de bloedmonsters viel mee, maar het opvangen van de biest, dat in bakjes doen en voorzien van geitnummer en brixwaarde, om daarvan vervolgens een monster op te sturen voor de test, was veel werk. Yvon: “Het kostte ons 1,5 uur per dag extra in de toch al drukke lammerperiode om de afgetapte biest van de 280 geiten die lammerden administratief secuur te verwerken en in te vriezen. Maar met een mannetje extra bij het melken in de binnenmelker is het goed te doen en is het ons meegevallen.” Yvon kocht voor de opslag van de biest een tweede diepvries en slaat de CAE-vrije biest op in de ene diepvries en de besmette biest in de andere. “De bokjes krijgen wel de CAE-besmette biest. De biest warmen we *au bain marie* op. Ik heb voor de bokjes en de lammetjes ook elk een eigen ketel.”

In de tweede aflamperperiode in mei kregen de lammetjes de geteste geitenbiest gevoerd en dat gaat erg goed. “Ze vinden het erg lekker, drinken het goed, ik zie geen diarree en

van verschillende variabelen uitrekent wat de kosten en baten zijn van het voorgestelde protocol ten opzichte van het gebruik van kunstbiest.

Boerenkamp en Delhaes zullen geitenhouders die volgens dit protocol willen werken daarbij begeleiden. “We willen ze uitleggen waarom het protocol zo in elkaar steekt, we willen ze maatwerk bieden en ook vanuit kosten-technisch oogpunt adviseren.”

“Werken volgens dit protocol is een investering”, beaamt Vonk. “Die moet je terugverdienen door de betere resultaten in de opfok, de besparing op kunstbiest, en uiteindelijk de betere resultaten van de melkgeit.”

Inzet protocol

Het vierkoppige projectteam heeft, samen met de familie Van Logtestijn, aangetoond dat geitenbiest verstrekken mogelijk is, ook als je CAE-positief bent. Delhaes: “Je zou dit protocol bijvoorbeeld kunnen zien als een van de onderdelen in je aanpak om de CAE-besmetting te verlagen, te beheersen of zelfs vrij te worden. Want juist als je besmettingsgraad hoog ligt, op misschien wel 20 procent, is het goed om te weten welke biest je moet voeren om niet via die route CAE door te geven. Maar natuurlijk geeft dit protocol ook een stuk zekerheid als je CAE-vrij bent en dat wilt blijven.”

met een andere poolvorm getest worden dan wanneer de besmettingsgraad hoger ligt. Dit zorgt voor lagere kosten. Tevens kan een inschatting gemaakt worden hoeveel dieren er bij stap 2 nog afgekeurd zullen worden.” **Stap 2** is de voorscreening. Vlak voor het aflammeren test je de drachtige geiten met een bloedmonster op de aanwezigheid van CAE. “Zo kun je al voor het aflammeren bepalen van welke geiten je de biest mogelijk kunt gaan gebruiken en van welke zeker niet.”

Met dit protocol leg je een CAE-vrije biestbank aan

Stap 3 is het testen van biest van individuele geiten. Tijdens het testen worden de monsters gepoold. De uitslag, of er CAE is aangetoond of niet, heb je een aantal weken later binnen. De biest van de positief geteste monsters gooi je vervolgens weg. “Het idee is dat je een biestbank aanlegt. De biest die je deze lammerperiode wint en bewaart, kun je de volgende lammerperiode verstrekken.” Als houdbaarheidstermijn voor biest in de vriezer wordt ongeveer één jaar aangehouden. Enkel de bloedtest zou niet voldoende garantie bieden dat er geen CAE aanwezig is. “Het is gebleken dat het risico dat een geit tussen de

gewrichtsontsteking en het is een mooi koppel om te zien. Daar word ik blij van”, aldus Yvon. “Hoewel het wat extra arbeid kost en we waarschijnlijk wat duurder uit zijn op deze manier, is het mij dat wel waard.” Voor wie op deze manier wil werken, tipt Yvon: “Zorg dat je voldoende handjes hebt, regel dat goed. Want als je tegen het werk opziet, blijf je niet alert en werk je niet meer secuur. En dat is een vereiste voor deze werkwijze.”

Kosten

Er is een rekentool beschikbaar die op basis

Niets beter dan geitenbiest

Geitenbiest heeft een aantal grote voordelen ten opzichte van kunstbiest, daarover zijn de vier projectleden het eens. Daarvoor voeren zij meerdere redenen aan:

- Lammeren vinden geitenbiest veelal smakelijker dan kunstbiest en dus zal de opname waarschijnlijk hoger zijn.
- Lammeren die geitenbiest hebben gekregen, hebben in het algemeen hogere waarden aan antilichamen in het bloed dan lammeren die met kunstbiest zijn gevoerd.
- Geitenbiest bevat geitspecifieke antilichamen en (als de biest niet wordt gepasteuriseerd) aanvullende beschermende en immuunstimulerende stoffen. Kunstbiest wordt gewonnen uit koeienbiest en bevat dus koeien-antilichamen.
- Eigen geitenbiest is bedrijfsspecifiek en zal dus ook bedrijfsspecifieke antilichamen bevatten. Daarom verwacht je met geitenbiest ten opzichte van kunstbiest een betere groei van de lammeren, minder uitval en een lager medicijnverbruik.